

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

А.Ж.ГОНЧАРОВА – пошукувач, Херсонський ДАУ

У світовій практиці одним із дієвих шляхів відродження підприємницької діяльності сільських товаровиробників для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва є фермерство.

Реформування сільського господарства, здійснювані заходи щодо нормативно-правового врегулювання діяльності та державної фінансової підтримки фермерських господарств мали позитивний вплив на їх розвиток.

Найбільш інтенсивно процес становлення фермерства на Херсонщині пройшов у перші роки після прийняття Закону України “Про селянське (фермерське) господарство”. За 1992-1994 рр. кількість господарств збільшилась до 2676 одиниць, у наступні роки і до цього часу середньорічні темпи приросту становлять 3,6% (табл.1).

Таблиця 1 – Фермерські господарства Херсонщини

	1993	1994	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Кількість ФГ. од.	2047	2676	2859	2940	3022	3031	3080	3147
Площа наданих їм сільськогосподарських угідь, тис. га.	63,4	86,8	95,9	97,6	108,3	139,9	172,6	174,4
в тому числі ріллі	56,1	76,8	84,8	86,2	97,1	127,5	160,4	154,8
Припадає в середньому на одне господарство, га								
- сільгоспугідь	31	32	34	33	36	46	56	54
в тому числі ріллі	27	29	30	29	32	42	52	49
Питома вага сільськогосподарських угідь наданих фермерським господарствам у загальній площі сільгоспугідь області, %	3,2	4,4	4,9	5,0	5,5	7,1	8,8	11,9

На сьогодні в Херсонській області налічується 3147 фермерських господарств. Загальна площа земель, якою користуються фермерські господарства, становить понад 174,43 тис. га, із них 169,25 тис. га сільгоспугідь, у тому числі 154,82 тис. га ріллі, з них 60,23 тис. га орендованих земель, що становить 35,5% від площі сільгоспугідь, у тому числі за земельні сертифікати та земельні частки (паї) – 41,22 тис. га. Порівняно з аналогічним періодом 2002 року площа ріллі зменшилась на 5,58 тис. га.(3,5%), у тому числі площа взята в оренду – на 1,37 тис. га (2,2%).

У 2002 році на одне фермерське господарство припадало 49 га ріллі. У Новотроїцькому районі цей показник складав 77,9 га, у той же час 45 фермерських господарств у м. Нова Каховка мали середній показник

1,1 га, а 163 фермери Цюрупинського району – 23 га.

Держава на допомогу фермерам надає пільгові кредити для розвитку тваринництва, рослинництва для придбання матеріально-технічних засобів. Планом надходження коштів з держбюджету в 2002 році передбачено 492 тис.грн. (37% від плану), з яких використано на оплату 62 актів для відведення землі під фермерські господарства – 22,4 тис.грн.

З урахуванням повернутої раніше наданої фінансової допомоги в 2002 році 17 фермерських господарств отримали допомогу в сумі 341 тис. грн. Разом з тим, станом на 01.01.03 р. у користуванні 134 фермерських господарств знаходиться 1037,6 тис. грн. фінансової допомоги. У середньому на одне господарство це складає 6,7 тис. грн.

Станом на 01.01.03 р. фактично повернуто фінансової допомоги 294,7 тис.грн., що складає 59% до плану, прострочена заборгованість становить 392 тис.грн. (табл. 2).

Таблиця 2 – Надання фінансової допомоги фермерським господарствам

Райони	Знаходиться в користуванні ФГ, станом на 01.01.03.		Повернення фінансової допомоги			Кількість ФГ, що користувались фінансовою допомогою в 2002 році	Припадає на одне господарство, тис. грн.
	Кількість ФГ	Сума, тис. грн.	План	Факт	Сума, тис. грн.		
Бериславський	12	83,6	48	14	101,7	14	7,3
Білозерський	20	152,4	87	24	233,1	24	9,7
Великолепетиський	1	6,0	6	5	6,4	5	1,3
Великоолександрівський	4	18,0	20	9	32,6	9	3,6
Верхньорогачицький	7	101,0	25	16	122,6	16	7,7
Високопільський	-	-	-	3	1,0	3	0,3
Генічеський	5	42,2	20	9	59,5	9	6,6
Голопристанський	14	86,7	30	18	106,0	18	5,9
Горностаївський	4	7,5	5	9	12,1	9	1,3
Іванівський	6	74,6	5	11	81,1	11	7,4
Каланчацький	6	11,0	20	8	16,6	8	2,1
Каховський	15	111,6	60	17	158,2	17	9,3
Нижньосірогозький	10	142,4	30	13	170,4	13	13
Нововоронцовський	3	16,2	16	5	16,8	5	3,4
Новотроїцький	4	33,4	20	8	34,6	8	4,3
Скадовський	10	61,4	50	12	71	12	6,0
Цюрупинський	11	73,3	50	11	79,1	11	7,2
Чаплинський	2	16,3	10	4	17,1	4	4,3
Усього	134	1037,6	502	196	1320,7	196	6,7

Як і в усьому світі, де фермерство є дотаційним видом діяльності, у регіонах України його розвитку також необхідна державна підтримка і допомога, спрямована на досягнення паритету доходів сільгосптоваровиробників з доходами працівників інших галузей економіки. Для цього потрібна система стимулюючих цін реалізації та дотацій на окремі види сільськогосподарської продукції, потрібні паритетні ціни на сільгосппродукцію і матеріально-технічні ресурси, запровадження середньо- та довготермінового кредитування, прийнятого для товаровиробників. Окрім цього стратегічного завдання, на нашу думку, на державному рівні необхідно:

– спростити систему оподаткування щодо оплати податку на додану вартість з операцією передання об'єктів соціальної сфери у комунальну власність;

– встановлення за рахунок державного бюджету схем розподілу на земельні частки (паї), земель колективної власності;

– відстрочення сплати за виготовлення схем розподілу;

– вивільнення від сплати або тимчасове відстрочення оплати за реєстрацію автотранспорту та тракторів новостворених агроформувань;

– одержання юридичного статусу пасовищ для випасу суспільного тваринництва.

Література:

1. Закон України “Про селянське (фермерське) господарство” // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №24. – С. 509-530.
2. Благодатний В.І., Мармуль Л.О. Основи підприємництва та агро бізнесу ; Навчальний посібник. – Херсон: Айлант. 2002. – 274 с.
3. Мармуль Л.О. Ефективність функціонування обласного АПК в умовах ринкових відносин (питання теорії). – Херсон, 1999. – 48 с.

УДК 338. 436 . 33

ОПТИМАЛЬНА СТРУКТУРА ПОСІВНИХ ПЛОЩ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ – ГОЛОВНИЙ ЧИННИК НАРОЩУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

В.В.ДЄБРОВ – д.с.-г. н., доцент, Херсонський ДАУ

В умовах становлення, функціонування та розвитку фермерських господарств одним із пріоритетних напрямів їх діяльності є збільшення виробництва продукції рослинництва і тваринництва, зменшення сумарних витрат праці та підвищення прибутковості.